

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РИЗИКУ

Вивчення та дослідження відомих та потенційних ризиків є досить важливим напрямом планування та прогнозування, що є характерним для економічної діяльності. Врахування ризиків їх аналіз та оцінка, а також застосування методів їх мінімізації є важливими для забезпечення прибутковості та ефективної економічної діяльності суб'єктів господарювання.

Тому історичний розвиток теорій економічного ризику є досить актуальною темою для дослідження.

В статті досліджено історію розвитку теорії економічного ризику.

Історично перша економічна теорія, якій зобов'язується своєю появою теорія ризику, є теорія відсотка. У XII–XIV століттях церковне вчення, прихильників якого називали каноністами, виправдовували існування позичкового відсотку, як нагороди за ризик кредитором [1, с.55].

У XVIII столітті вчений Франсуа Кене, засновник школи фізіократів, які визнавали вільну ринкову економіку з притаманною їй невизначеністю й ризиками. Вчений підтримав факт про існування ризику в економічному житті в якості «противаги в знецінюванні земель», а ризиком в економіці фізіократи вважали подію, що могла, як відбуватися так і не відбуватися. [2, с.3].

Німецький математик Йоганн Ніколаус Тетенс у своїй праці «Вступ до розрахунку життєвої ренти і право на її отримання» вперше сформулював визначення поняття «ризик» наприкінці XVIII ст. Таким чином він започаткував основи ризикології, науки про ризик в економіці, яка знайшла практичне застосування у багатьох сферах економіки, в тому числі, у страхуванні життя.

Впродовж розвитку економічних відносин виникали різні думки щодо трактування поняття ризику. Класична економічна теорія внесла категорію ризику в теорії заробітної плати, прибутку і продовжила розвивати в теорії відсотка. Адам Сміт історично одним із перших почав формувати теорію ризику у класичній школі [4, с.174].

Альфред Маршалл і Артур Сесіль Пігу на початку XX-го століття започаткували основи неокласичної теорії. Згідно до цієї теорії поведінка підприємця визначається концепцією граничної корисності [3, с.27].

В межах економічної науки класична і неокласична теорії відіграють дуже важливу роль. Прихильники класичної визначали поняття ризик, як можливість втрат, які можуть відбуватися як результат реалізації обраного рішення. Таке тлумачення змісту ризику не могло не викликати заперечень і сприяло виникненню іншого погляду на поняття ризику. Прихильники неокласичної теорії класифікували поняття ризик, як деяку імовірність відхилення від досягнення поставлених цілей. Неокласики не ототожнювали ризик із втратами, вони розуміли сутність ризику як можливість відхилення від мети, задля якої приймалося рішення.

Крім того А. Маршалл виокремлював два види ризику:

1) підприємницький ризик – це вид ризику у конкретній галузі економіки, який зумовлений коливанням ціни і попиту на ринках сировини та готової продукції, новими технологіями, а також з появою нових конкурентів.

2) особистий ризик, який має відношення до людей, працюючих з позиковим капіталом і залежить від характеру та здібностей позико-отримувача.

А. Маршалл розглядав поняття прибутку майже так, як його розглядали і прихильники класичної школи, також він визначав те, що існують такі галузі, де успіх залежить від здібностей та вдачі керівника, який здатний оцінювати фактори що впливають на успіх, а також унеможливити чи мінімізувати вплив до допустимого рівня, внаслідок чого, досягати досить великих прибутків. А. Маршалл не визначає поняття ризику як імовірність втрат, а зосереджує свою увагу на системі управління та такому факторі виробництва, як організація.

Як бачимо, попри те, що в економічній науці існує велика кількість теорій ризику, досі не існує єдиної бази, яка могла б дати єдине універсальне визначення поняття ризик, а також підходу до процесу управління ним. Це можна пояснювати тим, що потреби у захисті економічної діяльності від ризику, які стрімко зростають, зробили пріоритетним дослідження проблеми ризику у різних галузях науки, перш ніж встигли сформуватися загальні теоретичні засади ризикології.

Крім того дуже швидкий розвиток науки, економічних відносин, розроблення нових методів оцінки ризику економічних явищ зумовлюють важливість подальшої розбудови теорій науки ризикологія.

Список використаної літератури:

1. Майбурд, Е. М. Введение в историю экономической мысли : От пророков до профессоров / Е. М. Майбурд, Акад. нар. хоз-ва. – М. : Дело, 1996. – 544 с.
2. Смирнова Е. Производственный риск: сущность и управление / Е. Смирнова // Управление риском. – 2001. – №1. – С.3–5.
3. Райзберг Б. Г. Азбука предпринимательства / Б. Г. Райзберг – М. : Экономика, 1995 – 333 с.
4. Антология экономической классики [Текст] : в 2-х т. / Сост. И. А. Столяров. – М. : ЭКОНОВ : КЛЮЧ, 1993. Т. 1 : В. Петти, А. Смит, Д. Рикардо. – 1993. – 478 с.

Науковий керівник: доцент кафедри моделювання економіки і бізнесу, к.т.н.,
доцент Гадецька З. М.

В. В. Кузьмінський

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РЕГІОНІ МЕТОДОМ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ

Процес дослідження рівня життя населення є актуальною темою на сьогоднішній день, оскільки це стосується безпосередньо основних пріоритетів розвитку людської цивілізації.

При дослідженні рівня життя населення країн в роботі застосовується кластерний аналіз. Для проведення кластерного аналізу були обрані такі країни європейського регіону як: Іспанія, Португалія, Франція, Німеччина, Україна, Чехія, Фінляндія, Данія, Італія, Греція.

Набір індексів країн може інтерпретуватись як абстрактний простір, N елементів якого можуть бути з'єднані графом. У з'єднаному графі із взятими відстанями між усіма точками абстрактного простору мінімальне остівне дерево – МОД (minimal spanning tree – MST) має $(N - 1)$ ребро і найменшу довжину із довжин всіх остівних дерев, виходячи з суми відстаней між двома точками. Структура ієрархічного дерева отримується з матриці ультраметричних відстаней та МОД, асоційованого з нею. Мінімальне остівне дерево та асоційоване з ним ієрархічне дерево показують існування кластерів будь-яких показників, відомості про які мають значення з економічної точки зору [1].

Усі розрахунки були проведені в програмному середовищі MatLab.

Рівень життя населення характеризується наступними показниками: рівень безробіття, рівень дитячої смертності, кількість зареєстрованих нападів на 100 осіб, рівень ВВП на душу населення, індекс споживчих цін, ціна на бензин, експорт товарів та послуг, імпорт товарів та послуг та ін. Але для дослідження нами було обрано такі показники рівня життя як: рівень безробіття, рівень дитячої смертності та рівень зареєстрованих нападів на 100 осіб.

Можливості кластерного аналізу розглянемо спочатку на прикладі соціального показника рівня безробіття за період з 2008-2017 рр. (рис. 1).